

به بهانه ابلاغ «سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی»
بایدها و نبایدهای استفاده فرزندان از اینترنت را بررسی کرده‌ایم

پدر! مادر! عقب‌نمانید

سویی و فرهنگ‌سازی و ارتقای سواد فضای مجازی از سوی دیگر، آسیب‌های اینترنت برای افراد زیر ۱۸ سال را کاهش دهد. برای بررسی دقیق این سند با رضا باقری اصل گفت‌وگو کرده‌ایم؛ کارشناس فضای مجازی که دبیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات و رئیس کارگروه تعامل پذیری دولت الکترونیکی شورای عالی فضای مجازی نیز هست. او همچنین پدر دوفرنز است و در این موضوع دغدغه شخصی هم دارد.

شورای عالی فضای مجازی هفته گذشته سندی را برای اجرا توسط دستگاه‌های مختلف ابلاغ کرد که چند سالی بود نیاز به آن احساس می‌شد: «سند صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی». این سند به‌طور خلاصه قرار است باعث ایجاد محیطی امن و سالم برای استفاده کودکان و نوجوانان از فضای مجازی شود و بارده‌بندی سنی خدمات و محتوا از

محمد وفایی

روزنامه نگار

والدین عزیز! شما متهمید!

دبیر شورای اجرایی فناوری اطلاعات می‌گوید، فضای مجازی پنجره‌ای را به یک دنیای وسیع باز می‌کند و همه مخاطراتی که در دنیای فیزیکی با محدودیت به سمت کودک و نوجوان می‌آید، در دنیای مجازی با یک شیوه دیگر و به شکل گسترده‌تر به سمت آنها می‌آید. مثلاً در فضاهای عمومی کودک در بیشتر مواقع با پدر و مادرش همراه است و تنها بودن کودک یک استثنا محسوب می‌شود ولی در فضای مجازی این طور نیست و عملاً هر کدام از اپلیکیشن‌ها می‌توانند زمینه ورود کودک و نوجوان را به فضایی فراهم کنند که برایش خطراتی دارد. اما نکته مهم این است که چه باید کرد؟ به نظر باقری اصل، گذاشتن همه مسؤولیت به عهده حاکمیت شیوه درست نیست. «رکن اساسی‌ای که کودک و نوجوان در آن حضور دارد، خانواده است. اولین قدم حاکمیت این است که مخاطرات فضای مجازی را برای خانواده‌ها شرح دهد و آنها را نسبت به این پدیده آگاه کند. یکی از چالش‌هایی که در کشور ما وجود دارد این است که تقریباً با ۱۰ سال تأخیر به این شدت وارد فضای مجازی شده‌ایم و مثلاً نسل سوم و چهارم اینترنت همراه اول سال ۹۴ به ایران وارد شد؛ در نتیجه نسلی که الان پدر و مادر هستند، عموماً نسبت به کودک و نوجوان‌شان مهارت کمتری در استفاده از فضای مجازی دارند. این شکاف نسلی باعث شده برخی کودکان و نوجوانان راهبر فضای مجازی در منزل‌شان باشند.» این کارشناس فضای مجازی معتقد است که در اولین گام باید توانمندی والدین را بالا برد چرا که رشد فعلی فضای مجازی حاصل تحولات ۴-۵ سال اخیر است و بسیاری از پدر و مادرها نتوانسته‌اند خود را با این تغییرات همراه کنند. «در دوران جوانی و فراغت آنها، فضای مجازی بسیار محدودتر بود و شبکه‌های اجتماعی هنوز ایجاد نشده بودند. حدود ۱۲ سال است که شکل کنونی شبکه‌های اجتماعی را داریم و چالش‌های فضای مجازی در حال حاضر با دهه‌های قبل متفاوت است.»

نزدیکی کودکان و فضای مجازی؛ پیامد شیوع کرونا

رضا باقری اصل می‌گوید فضای مجازی در دوران پیشاکرونا وضعیت را داشت که کشور ما هم متأثر از همان وضعیت بود؛ وضعیتی که کاملاً با شرایط فضای مجازی در دوران پساکرونا متفاوت است. «از این جهت که شاید پیش از آن راهبردهای ملی و آموزشی کشورها بر این اساس بود که افراد زیر ۱۸ سال که طبق نظر نظام‌های جهانی کودک محسوب می‌شوند، باید دسترسی کنترل شده و محدودی به فضای مجازی داشته باشند و به عنوان مثال حق داشتن موبایل به نام خودشان ندارند. رویه بیشتر مدارس در ایران و جهان این بود که دانش‌آموز حق ندارد با خودش موبایل و تبلت حمل کند. ولی بعد از شیوع ویروس کرونا، همه این قواعد دستخوش تغییر شد و فضای مجازی به عنوان یک ظرفیت برای ادامه آموزش کودکان و نوجوانان مطرح شد؛ در حالی که قبل از آن چنین امکانی وجود نداشت.» به همین دلیل، توصیه‌ها و راهبردهای قبل از شیوع کرونا در حال حاضر قابل استفاده نیست. هر چند اهمیت صیانت از کودکان و نوجوانان در فضای مجازی در هر دو دوران یکسان است و تنها در روش‌ها تفاوت وجود دارد. باقری اصل معتقد است در دوران پساکرونا نظارت بر استفاده کودکان از فضای مجازی کار سخت‌تری است؛ چرا که به دلیل آموزش، دانش‌آموزان مجبور به استفاده از این فضا هستند. تا پیش از آن، رویکرد اصلی منع کردن بود؛ در حالی که الان دیگر منع در دستور کار نیست و تنها باید از فرصت‌ها استفاده کرد.

